

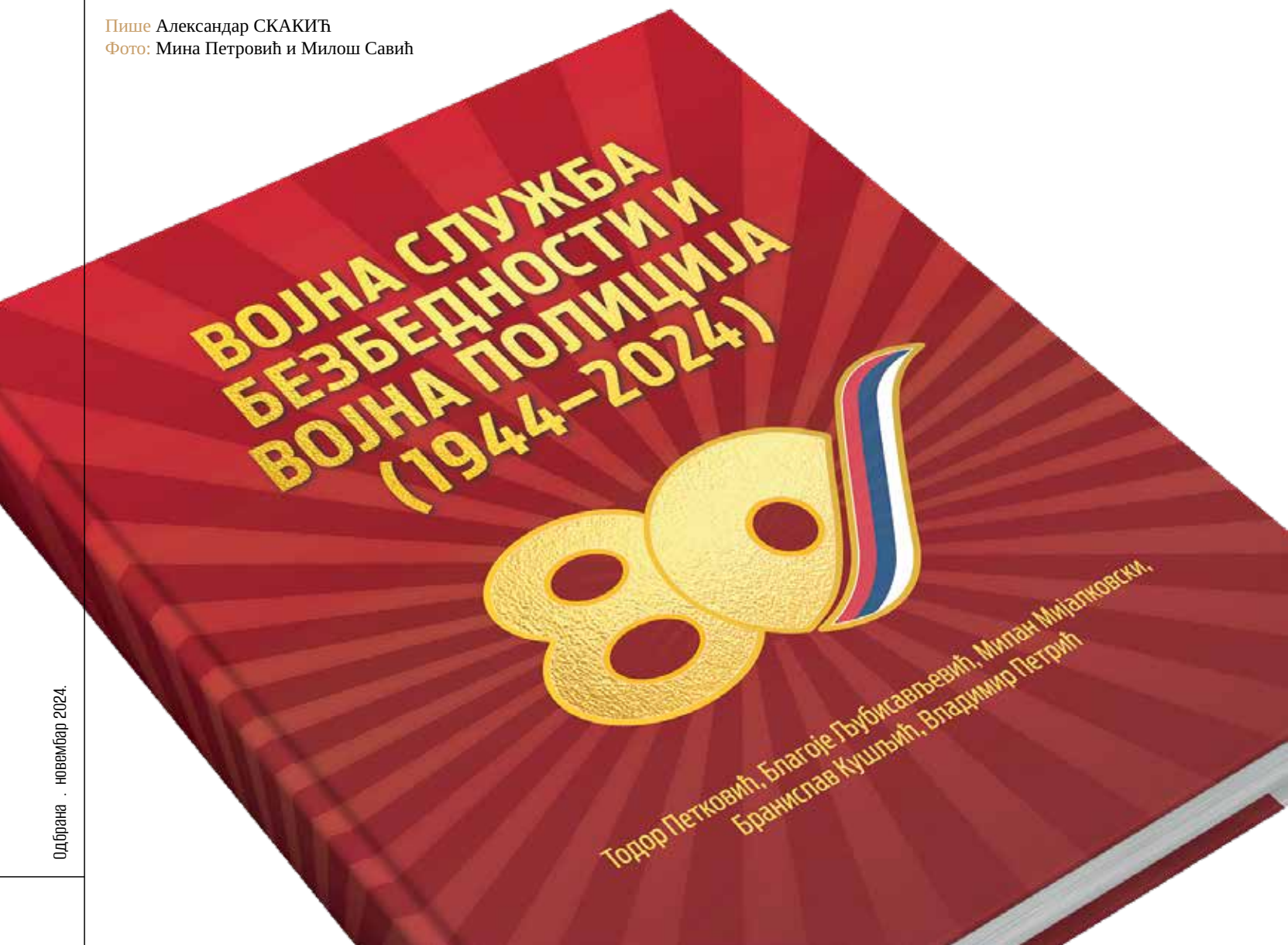
Невидљиви бедем наше слободе и независности

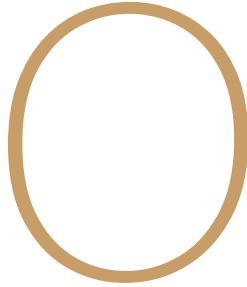
МОНОГРАФИЈА „ВОЈНА СЛУЖБА БЕЗБЕДНОСТИ И ВОЈНА ПОЛИЦИЈА (1944-2024)”

Писати о контрабавештајној делатности је изазов, који захтева познавање тајни те професије, њеног историјата, људске природе као и разумевање појма државе. Још је већи изазов писати о тој делатности у војсци, као и војнополицијском послу. На иницијативу Удружења ветерана органа безбедности и војне полиције Србије, група аутора ухватила се укоштац са тим задатком и као резултат тога настало је сведочанство о осам деценија рада дискретних чувара наше војске и државности.

Пише Александар СКАКИЋ

Фото: Мина Петровић и Милош Савић

ва, вишезначно важна и јединствена књига, издање Медија центра „Одбрана”, објављена је у едицији „Монографије” Редакције „Војна књига” и представља

изузетан допринос у истраживању система безбедности на нашим просторима. Недостатак литературе која се на озбиљан и компетентан начин бави контраобавештајном делатношћу иницирао је идеју код људи који воде Удружење ветерана органа безбедности и војне полиције Србије да се направи монографија која би свеобухватно обрадила претходних осам деценија рада органа безбедности и војне полиције. Ипак, по сведочењу Благоја Љубисављевића, председника Извршног одбора Удружења и пуковника у пензији и једног од аутора монографије, са којим смо разговарали о њеном садржају и изради, био је то само један од два главна мотива.

– Осећање дуга према свима онима који су били део војних служби безбедности и припадници војне полиције, посебно према онима који су током службе дали своје животе, као и према свим палима за слободу нашег народа и државе, примарни је мотив да се уради једна оваква монографија. У нашем удружењу чланови су бивши борци, чланови породица погинулих припадника и њихова сведочанства су јасно искристалисала идеју и потребу да урадимо ову монографију, а као додатни мотив наметнуо се и јубилеј од осамдесет година од оснивања службе. Рад на овој књизи био је изазован по много основа, али убеђен сам да ће производ тог рада бити од велике користи будућим генерацијама наших припадника, као и стручној и генерално, јавности у целини – наглашава Љубисављевић.

ТЕМЕЉИ САВРЕМЕНЕ ВОЈНЕ СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ

Монографија хронолошки обрађује историјску генезу, развој и трансформације које су војне службе безбедности и војна полиција пролазиле од Другог светског рата до актуелног времена. Аутентичност ове књиге првенствено произилази из чињенице да су њени аутори, као и чланови

уређивачког одбора, свој професионални век углавном провели у војној служби безбедности и војној полицији, неки од њих били су и на челу службе, и та интроспективност из емпирије и дубинског познавања материје у њеној пуној реалности овој монографији даје посебан печат.

Саговорник наглашава да је, као и остали аутори, свестан да је контраобавештајна делатност у војсци постојала и пре почетног историјског периода који монографија обрађује, али да би толики временски оквир са својим историјским посебностима

Печат ОЗН-е МНО ФНРЈ

био преобиман за истраживање и рад, а да је објективно сагледавајући данашњи систем безбедности Републике Србије иницијално формиран током Другог светског рата, а институционализован након његовог завршетка.

– Војна служба настала је у рату. Непосредно након рата суочавала се са сталним и врло моћним нападима с циљем дестабилизације и урушавања новостворене државе. Бројне диверзантске групе које су остале иза наших линија су агресивно деловале и ОЗН-а (Одељење заштите народа) је уз подршку КНОЈ-а (Корпус народне одбране Југославије) успешно неутралисала те претње – истиче пуковник у пензији Љубисављевић.

Након објашњења околности које су довеле до Другог светског рата, свих нијанси геополитичке и ситуације на тлу окупираних државе, аутори уводе читаоца у процес који почиње стварањем иницијалних облика контраобавештајних партизанских органа до формирања ОЗН-е.

Након тога, на врло темељан и хронолошки прецизан начин, обрађен је период од скоро пет деценија, у коме је приказан систем војне службе безбедности и војне полиције од 1944. до 1991. године. Изузетно детаљно, са објашњењима организационих структура, приоритетних задатака, начина и резултата рада, читалац има јединствену прилику да сазна више о свим фазама деловања војне службе безбедности у том полувековном интервалу, од ОЗН-е, преко Контраобавештајне службе Министарства народне одбране (КОС МНО) до Органа безбедности ЈНА (ОБ). Посебно је појашњена нормативна

Na osnovu čl. 4 st. 6, čl. 8 tač. 3 i čl. 10 Zakona o Jugoslovenskoj narodnoj armiji, donosim

N A R E D B U

o osnivanju i delokrugu Uprave bezbednosti i organa bezbednosti Jugoslovenske narodne armije

1.- Reorganizuje se kontraobaveštajna služba u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i osnivaju se organi bezbednosti u jedinicama i ustanovama Jugoslovenske narodne armije koji preuzimaju poslove organa kontraobaveštajne službe.

2.- Uprava kontraobaveštajne službe reorganizuje se u Upravu bezbednosti.

Uprava bezbednosti je organ Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane za vršenje poslova opšteg rukovodjenja organima bezbednosti Jugoslovenske narodne armije i za vršenje upravnih i odredjenih izvršnih poslova u oblasti bezbednosti.

R.v.p. or. 32
14 septembra 1955
Beograd

VRHOVNI KOMANDANT ORUŽANIH
SNAGA FNRJ
Maršal Jugoslavije

УДРУЖЕЊЕ ВЕТЕРАНА ОРГАНА БЕЗБЕДНОСТИ И ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ СРБИЈЕ

Полазећи од вишедеценијске традиције, организацијског јединства, стручно-специјалистичке сарадње, високог патриотизма, борбеног другарства и садејства у реализацији безбедносних задатака, уз велику подршку активног састава Војнобезбедносне агенције и Управе војне полиције, а на основу испољене иницијативе да се негује и настави заједничка традиција припадника служби безбедности, ветерани војне контраобавештајне службе и ветерани војне полиције 23. септембра 2021. формирали су Удружење ветерана органа безбедности и војне полиције Србије.

Удружење се непрестано шири и до сада је основало подружнице у Нишу, Новом Саду, Ужицу, Ваљево и Крагујевцу, а у оквиру подружница основана су одељења у Сомбору, Зајечару, Панчеву и Краљеву.

Приоритети деловања Удружења заснивају се на неговању слободарских традиција Републике Србије, наставку доприноса одбрамбеној способности земље, као и очувању угледа и етике припадника органа безбедности и војне полиције и остваривању њиховог друштвеног статуса.

регулатива контраобавештајног рада, која пружа до сада најпотпунију слику слојевитости, комплексности и огромне одговорности ове делатности.

ОПЕРАТИВНЕ АКЦИЈЕ

Свакако најатрактивнији део монографије, посебно за читаоце који се тек упознају са контраобавештајном делатношћу, представљају појашњења појединих оперативних акција војне службе безбедности. Између осталих, издвајамо оперативне акције „Хоризонт” и „Штит”, које са бројним подацима јасно пружају дубинску перспективу не само активности, како се то у жаргону службе каже, „по линији” албанског екстремизма и хрватског сецесионизма већ и околности које су довеле до распада СФРЈ.

У том смислу пуковник у пензији Љубосављевић наглашава:

– Оперативне акције које смо предочили читаоцима јасно сведоче о раду службе у смислу борбе против сепаратистичких тежњи и деловања. Из сопствене професионалне праксе могу да посведочим да су носиоци одлука били врло темељно, детаљно и правремено обавештавани о нашим сазнањима, и то на дневном нивоу. Међутим, служба не може да се издигне изнад државе и сви негативни коментари на рачун тадашње војске и службе су или

злонамерни или су плод незнања и нерасполагања информацијама из тог периода.

У монографији је јасно предочена чињеница да се војна служба безбедности и војна полиција у суштини тешко могу посматрати одвојено, јер их природа послова често ставља у раван комплементарности. Приказана је историјска перспектива рада војне полиције, од њеног претходника КНОЈ-а, преко формирања одлуком Јосипа Броза 1955. до данашњег времена. Као прекретнице у њеном развоју аутори издвајају два догађаја. Наиме, настајању војне полиције претходила је Тршћанска криза, али су последице упада терористичке групе из састава организације Хрватско револуционарно братство (ХРБ) 1972. године ради дизања устанка и обнове усташке творевине НДХ знатно трасирале пут променама у њеној организацији. Након погибије припадника војне полиције, и комплетне реакције тадашњих снага безбедности СФРЈ у тој оперативној акцији која је вођена под именом „Радуша 72”, дошло је до значајних реформи у обављању војнополицијске функције.

Ова јединствена монографија специфична је због богатства писаних историјских извора којима је илустрована, приказан је велики број аутентичних докумената из рада војних служби безбедности и војне полиције, многи од њих су, као и бројни подаци, наведене оперативне акције са доста детаља, заиста уникатно и ексклузивно сведочанство које ће свакако постати незаобилазна полазна тачка за наставак рада стручне јавности у продубљивању истраживања.

Na osnovu čl. 4 st. 6, čl. 8 tač. 3 i čl. 10 Zakona o Jugoslovenskoj narodnoj armiji, donosim

N A R E D B U

o osnivanju i nadležnosti vojne policije

1. — U Jugoslovenskoj narodnoj armiji osniva se vojna policija.
 2. — Vojna policija organizovana je u posebne jedinice koje su u sastavu jedinica i ustanova Jugoslovenske narodne armije.
Organizacija i sastav jedinica vojne policije određuje se formacijom, kao i u kojim će se jedinicama odnosno ustanovama nalaziti jedinica vojne policije.
U Državnom sekretarijatu nalazi se organ za vršenje poslova opšteg rukovođenja vojnom policijom.
 3. — Vojna policija:
 - a) vrši izvršne poslove i neposredno izvršava predviđene i naredene mere u oblasti bezbednosti;
 - b) vrši patrolnu službu u garnizonu i u vojnim logorima;
 - c) preko ovlašćenih vojnih izvidajnih odnosno istražnih organa iz svoga sastava vrši određene izvidajne odnosno istražne radnje kad su im te radnje odlukom nadležnog organa poverene;
 - d) vrši i druge izvršne poslove u oblasti bezbednosti i unutrašnjeg reda u JNA koji su joj stavljeni u zadatak posebnim propisima odnosno koje joj stavi u zadatak državni sekretar za poslove narodne odbrane.

U vršenju svojih zadataka, saglasno zakonima kao i drugim propisima, kao i na osnovu naređenja i uputstava državnog sekretara za poslove narodne odbrane, vojna policija ima pravo da legitimise pripadnike Jugoslovenske narodne armije.
 4. — Svoje zadatke vojna policija vrši na osnovu i u okviru zakona i drugih propisa i ovlašćenja, saglasno sa naređenjima i uputstvima državnog sekretara za poslove narodne odbrane.
 5. — Opšte rukovođenje vojnom policijom vrši državni sekretar za poslove narodne odbrane.
 6. — Jedinicama vojne policije rukovode starešine jedinica — ustanova u čijim se sastavu jedinica vojne policije nalazi — neposredno ili preko organa bezbednosti.
 7. — Jedinice vojne policije vrše svoje zadatke na osnovu naređenja i uputstava starešine jedinice — ustanove u čijem se sastavu nalaze.
 8. — Jedinice i ustanove, kao i pripadnici Jugoslovenske narodne armije dužni su da vojnoj policiji, na njen zahtev, ukažu pomoć u izvršenju njenih zadataka.
- Vojna policija dužna je da svakom pripadniku Jugoslovenske narodne armije na njegov zahtev ukaže pomoć, ako je ta pomoć tražena u vezi sa održavanjem vojničkog reda i discipline odnosno za izvršenje ili za sprovođenje mera bezbednosti.
9. — Vojnoj policiji izdrediće se vojno-evidenciona specijalnost u okviru rodova JNA, kao i izdrediće se predlog mirnodopske i ratne formacije jedinica vojne policije.
 10. — Bliže propise o zadacima i radu jedinica vojne policije, kao i propise za izvršenje ove naredbe donosi državni sekretar za poslove narodne odbrane.
 11. — Ova naredba stupa na snagu odmah.

R. v. p. br. 31
14. septembra 1965
Beograd

VRHOVNI KOMANDANT ORUŽANIH
SNAGA FNRLJ
Maršal Jugoslavije

Значка војне полиције ЈНА

САВРЕМЕНИ ПЕРИОД

У завршним поглављима овог издања Медија центра „Одбрана” обрађују се контраобавештајна делатност и рад војне полиције у две фазе, од 1992. до 2006. и од 2006. до данас. Суштински реч је о приказу нормативноправног облика, организације и врло детаљног приказа деловања носилаца контраобавештајног рада у државним оквирима – Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србије и Црне Горе и на крају Републике Србије.

Посебан акценат у овом делу књиге аутори су ставили на деловање против албанског тероризма и екстремизма, период пред агресију НАТО-а на СРЈ и током ње, као и деловање страних обавештајних служби у том периоду. Наведени су бројни примери акција, конкретних резултата рада и статистички подаци. Посебна пажња посвећена је херојима који су учествовали у борбеним дејствима, од битака на Кошарама и Паштрику до бројних акција контраобавештајне борбе против терористичке ОВК и страних обавештајних служби. Док нам је презентовао овај део књиге, пуковник Љубосављевић са нескривеним поносом истиче:

– Наше удружење броји око хиљаду чланова, међу којима су и почасни чланови из породица погинулих припадника. Када је реч о одбрани државе од агресије НАТО-а, морам посебно да нагласим да су сви припадници органа безбедности и војне полиције који су учесници битке на Кошарама наши чланови.

Аутори монографије у њеним завршним деловима посебно истичу доношење Закона о службама безбедности СРЈ 2002. године, којим се након скоро пола века дотадашњи назив службе – органи безбедности (у ЈНА и у ВЈ) мења у Војна служба безбедности (ВСБ). Годину дана након тога, крајем 2003, ВСБ мења име у данашњи назив Војнобезбедносна агенција (ВБА), под којим званично функционише од 1. јануара 2004. године. Тај период карактерише раздвајање војнополицијске и контраобавештајне функције. Монографија на крају обрађује савремени период, приказујући положај Републике Србије и све нормативноправне промене које су довеле до устројства ВБА и војне полиције у данашњем облику.

Војнобезбедносна агенција

ПРОФЕСИЈА КОЈА СЕ ВОЛИ

Овим кратким приказом монографије потенцијалним читаоцима нагостили смо њен значај, богатство наведене архивске грађе, прегршт података који се први пут презентују на овакав начин. Аутори су успели да на оптималан начин испуне простор који им је оставила историјска дистанца која дозвољава обелодањивање појединих докумената и података и поштовање темељних норми овог посебног посла, а то су тајност у раду и изразита безбедносна сензибилност сазнања кроз оперативно деловање.

Уместо закључка цитираћемо део говора ове јединствене књиге: „Генерације припадника органа и јединица војне службе безбедности и војне полиције својим знањем и карактером стварали су и уобличавали професију којој су били и јесу посвећени. Професију која захтева стално учење, прилагођавање, ризиковање, одрицање, лично преиспитивање и доношење малих и великих одлука. Професију која се воли, која се бира и

Војна полиција

ПРОМОЦИЈА НА БЕОГРАДСКОМ САЈМУ КЊИГА

На штанду Министарства одбране и Војске Србије, у току другог сајамског дана, промовисана је монографија „Војна служба безбедности и војна полиција (1944–2024)“, којој је присуствовао начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић. На овој изузетно посећеној промоцији програм је водио уредник издања потпуковник Владимир Почуч, а о књизи су говорили аутори др Тодор Петковић, генерал-мајор у пензији и пуковник у пензији Благоје Љубисављевић, као и рецензент проф. др Радомир Милашиновић.

извршава из убеђења, не из нужде, у којој се стално оперативно ратује и надмеће са непријатељем који је често далек, невидљив и подмукао. У којој искуство, стручно знање, маштовитост, одлучност, храброст и, надасве, резултати рада представљају хијерархију и статус, а не чин и положај”. ▀